

Iveta Pačutová

Vykupitel' duší

Iveta Pačutová

Vykupitel' duší

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Vajnorská 128, 831 04 Bratislava 3
E-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Viera Hríčková
Tlač Kasico, a. s., Bratislava

Copyright © Iveta Pačutová 2013
Cover Design © Peter Brunovský 2013
Cover Photo © ISIFA/Gettyimages Creative RF/
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2013

ISBN 978-80-220-1737-4

Venované Miškovi

PRVÁ ČASŤ

Stál nehybne v obilí. Vzdúvalo sa okolo neho ako morské vlny v silnom vetre. Lomcoval ním hnev, sklamanie a smútok. Spustošené nádeje tomu všetkému dodávali čudnú pachuť.

Bol podvečer. Vtáctvo by malo lietať a chytať si hmyz. Lesné zvieratá by už mali vychádzať na pasienky. Ľudia z neďalekej dediny by mali mať ešte množstvo práce okolo domov aj na poli, ktorú si ráno podľa počasia naplánovali. Na niektorých parcelách dnes začali žať, inde ženy ešte pred hodinou okopávali kukuricu. Teraz všade, kam dovidel, nebolo ani živej duše. Okrem...

Stál tam. Jeho moc sa miesila s nemohúcnosťou. Hnev, ktorý v ňom kypel, sa začal prenášať na okolie. Rozdúchal vietor, ktorý lámal konáre stáročných stromov. Obloha stmnela. Postupne sťahoval k sebe búrkové mračná. Keď zodvihol pohľad nahor, uvidel obrovský nebeský nepokoj, ktorý spôsobil. Tmavosivé mraky prifarbené ľadovobielenou sa vtláčali do ešte tmavších. Nespokojní démoni nebies metali nadol blesky, aké tento kraj ešte nezažil. Duchovia zeme im odpovedali vzdorovitým hrmením. Ani to ho neuspokojilo. Zodvihol ruky, aby besnenie bolo ešte besnejšie. Blesky nabrali na intenzite a hrmenie trhalo ušné bubienky. Horela už stodola obďaleč a aj niekoľko stromov. Ľadová triešť rútiaca sa z oblohy dokonávala dielo skazy.

Chladným pohľadom sledoval ženskú postavu, tackajúcu sa po rozbahnenej ceste. Ťažkopádne bojovala s vetrom. Veľká šatka, ktorá ju mala chrániť, na nej visela načisto premočená. Iba čo ju ťažila a poriadne chladila. Batôžtek, ktorý držala v rukách, si pritískala k prsiam. Rada by si našla úkryt, ale neexistovala skrýša, ktorá by ju mohla ochrániť. Tmy sa nebála. Ani

dažd', blesky či vietor ju nedesili. Ak by tu teraz skonala, bolo by to pre ňu vykúpenie. Hrozila sa iného.

Obzrela sa a videla ho, ako stojí v obilí s rukami zdvihnutými k oblohe a díva sa za ňou. Nevidela mu do fialových očí, ale až v kostiach cítila jeho pohľad. Vtom švihol rukou jej smerom a vzápätí blesk preťal oblohu len zopár desiatok metrov od nej a zaboril sa do zeme. Zničujúce dunenie ju zhodilo na zem. Padla do vody a blata. Dieťa v jej náručí sa rozplakalo. Už nevládala byť hrdá a vzdorovať. Plakala s ním. Najprv vzlykala a potom už ryčala ako divé zviera, zúfale a chytené do pasce. Z prs sa jej drali neznáme zvuky. Vrieskala, revala, akoby chcela prekričať všetky živly navôkol. Túžila dostať zo seba zúfalstvo, ktoré sa v nej v posledných mesiacoch nahromadilo. Kľáčala s tvárou vystavenou trestajúcemu nebu. Vystrašené dieťa sa snažila ochrániť vlastným telom. V tom besnení živlov nikto nepočul jej beznádejný krik. Ani on. Skôr cítil, ako počul, čo robí. Keď stratila silu, už len bezmocne nariekala. Zablatený prameň vlasov jej visel cez tvár.

Ak by chcel, zabil by ju jediným pokynom. Lenže nechcel. Zúfalo túžil, aby žila. Aby sa smiala a pohadzovala pritom dlhými vlasmi. Aby mala jamky v lícach. Aby mu dala šancu. Nikdy ju nedostal.

Pozoroval, ako sa pokúša vstať.

Zdvihla dieťa z bahna a obzrela sa, či tam ešte stojí. Potom tackavo vykročila k dedine. Ani raz sa neobzrela.

Stál tam ešte dlho a fialové oči nespúšťal z miesta, kde mu zmizla v tme a závojoch dažďa. Potom sa ako dym rozplynul v zničenom obilí.

1

Mal to byť deň ako každý iný. Ľudia by sa narobili ako voly a večer, na smrť unavení, by sa zvalili do postele. Toto im však

nebolo súdené. Nikto nečakal pohromu, ktorá ich dnes mala postretnúť. Ešte dlho budú spomínať na katastrofu, ktorú v nasledujúcich dňoch nikto nevedel vysvetliť. Iba pán farár. Už dávno ich strašil apokalypsu.

Keby človek vedel, že stojí na prahu chvíle, ktorá mu navždy zmení život, možno by konal inakšie. Ak by stará Halajová, obaja jej synovia a ich ženy zmenili svoje zvyky, stalo by sa to, čo sa malo. Jednoducho im skrížila cestu sila, ktorá nepodlieha ľudským zákonom.

Hana Halajová bola hriešna ako všetci ostatní, no jej hriechy sa ľuďom zdali hriešnejšie než ich vlastné. Odsunuli ju kamsi nabok a ona svoj údel prijala. Život jej pomaly preteká pomedzi prsty a z Hany Halajovej sa pre všetkých naokolo stala stará Halajka.

Teraz sedela pred domom v tieni veľkej lipy a čakala, kedy sa objaví voz so senom, ktoré sa dnes jej syn Imro vybral zväzať z lúky. Bola ešte pri sile a určite by šla s nimi, ale mala dosť roboty okolo domu a v kuchyni. Ráno podojila dve kravy, postarala sa o prasiatka aj hydinu. Potom navarila obed. Popoludní ju čakalo pranie. Mala toho veľa. Obaja synovia jej dnes naznášali hromadu bielizne. Bežne prala aj pre Imra a jeho ženu Zunu, keď robili na poli. Teraz ju požiadal o pomoc aj mladší Matej. Ráno prišiel s batôžkom a položil ho do kuchyne.

„Mama, neprepláchla by si nám to, keď budeš prať? Nech sa Julka nemusí krčiť,“ povedal.

„Nechaj to tu. Keď uvarím, pustím sa do toho. V takýto krásny deň to skoro uschne.“

Hľadela za ním, ako sa vybral k Imrovi, ktorý už zapriahol koňa do voza. Bola rada, že bratia spolu vždy dobre vychádzali. Vo všetkých domoch to tak nebolo.

Operie, prečo nie. Nepadlo jej to zťažko. Ľahšie sa skrčí pri praní ako Julka s bruchom. Všetci sa ju snažili odbremeniť od ťažkej práce, aby dieťa šťastne donosila. Nie ako tie predtým...

Robila si starosti. Stará Halajka mala vždy nejaké trápenie.

Teraz sa trápila preto, že ešte nemá vnúča. Mala dvoch synov. Obaja boli už dávno ženatí, ale dieťa nemal ani jeden. Závidea každému naokolo, kto viedol nejakého drobca za rúčku. Čo všetko by mu ukázala, čo by ho naučila. Aj zo svojich chlapcov vychovala statočných ľudí. Vedela by, ako na to. A robila by to s láskou.

Pohľad jej zaletel k záhonu pred domom. Už pred rokmi tam vysadila hortenzie. Krásne sa rozrástli a každý rok zakvitli ružovými kvetmi. A ako na potvoru, každý rok sa našiel šikovník, čo si z nich chodil trhať. Prečo si nenatrhá doma? Nuž, uškodiť Hane Halajovej sa nikdy nepokladalo za veľký hriech.

Pobrala sa za robotou na dvor. Tam jej bolo vždy dosť.

///

Pod Ostrým vrchom zatiaľ bratia Halajovci nakladali seno.

O peknú, rozľahlú lúku sa príkladne starali. Keď sa skončila zima, prišli aj so ženami, aby urobili všetko čo treba. Pozbierali kamene, ktoré akoby rástli zo zeme. Vždy ich naznášali aj niekoľko košov a potom vysypali dolu k rieke. Vyťali kríky, ktoré sa tam rozrastali, rozhrabali krtince a mraveniská, aby im neskôr pri kosení nezavadzali.

Koník poslušne stál zapriahnutý do voza a čakal, kedy ho niekto poženie a bude sa môcť zas o pár krokov posunúť.

Chlapi vidlami naberali seno a podávali hore na voz, kde ho odoberala Zuna, žena staršieho z bratov. Julka kráčala za nimi a hrablami zhŕňala, čo po nich zostalo. Dali jej najľahšiu robotu. Ostatní traja by však boli radšej, keby si sadla niekde do tône a dívala sa na nich. Bola už riadne široká a svojou snahou byť aj teraz nápomocná ostatných len znepokojovala. Matej ju prosil, aby sa šetrila, ale nedala si povedať.

„Veď si tu len pomaly prestupujem z nohy na nohu a hrabkám. Aká je to už len robota?“ Nechcelo sa jej len tak vysedať.

Takto jej aj čas ubehol rýchlejšie a aj sa dobre cítila. Sama najlepšie vedela, že si musí dávať pozor. Nebolo to jej prvé tehotenstvo. Už štyri roky bola vydatá a za ten čas trikrát poro-

dila. Ani jedno z detí neprežilo. Prvé bolo dievčatko a potom dvaja chlapci. Len jeden z chlapcov žil asi týždeň. Ostatné sa narodili mŕtve. Zakaždým jej trhalo srdce, keď nehybné telíčko odovzdávala zemi. Išla si oči vyplakať. Jej bolesť ešte zväčšovala Matejovo správanie. Stával sa zatŕatým. Nerozumela mužskej duši. Vedela veľmi dobre, že aj on trpí, no prežíval to celkom inak ako ona. Nikdy sa nevedel vyplakať z bolesti. Býval skôr trdnomyseľný. Chodil zamyslený, svaly na zatŕatej sánke mu poskakovali a niekedy sa ho musela aj trikrát opýtať to isté, aby konečne zareagoval. Vždy mu trvalo niekoľko týždňov, kým sa spamätal. Možno ani netušil, ako veľmi to na ňom vidí.

Julka z hĺbky duše verila, že tentoraz všetko dobre dopadne. Neprestávala v to dúfať najmä preto, lebo sa sama cítila oveľa lepšie ako predtým. Nebývalo jej zrána zle ako pri predošlých troch. Toto dieťa sa jej navyše zdalo aj akési živšie. Hýbalo sa a naliehavo bojovalo o svoj priestor. Zavše sa s Matejom smiali, že by malo brať ohľad aj na Julku. Ved' aj mama si chce oddýchnuť. Teraz konečne po dlhom čase prežívali šťastné obdobie. Tešila sa z toho o to väčšmi, že mala v čerstvej pamäti nedávne smutné časy.

Nikdy nedávala na seba poznať, že sa trápi. Ani sa nepokúšala meniť Mateja. Bola ešte mladá, no tušila, že človeka nezmení výčitkami, trucovaním ani hádkami. Ak sa niekto sužuje, musí si to prežiť sám a sám nájsť východisko. Najväčšou pomocou je byť trpezlivý. A Julka bola.

Zhrňala všetko potratené seno na pravú stranu, aby z neho urobila nevelké kôpky. Keď Imro otočí koňa a poberie sa s vozom dole, pozberajú ich. Určite to urobí namiesto nej Matej. Nepáči sa mu, že nesedí bokom a neodpočíva. Chudák, bojí sa o ňu. Bolo príjemné to vedieť.

Postála a pozrela naňho. Rada ho sledovala pri práci, najmä keď to nemohol vidieť. Bol vysoký, urastený a taký fešák, že keď za ňou začal chodiť, všetky dievky v dedine jej ho závideli. Teraz bol spotený, ale ani to mu neuberalo z krásy. Tmavý, opálený

chrbát sa mu leskol na slnku a mocné svaly sa napli zakaždým, keď sa zohol po seno a potom s plnými vidlami napriahol hore na voz. Čierne vlnité vlasy sa mu v pramienkoch lepili na krk.

Stále ho mala rada rovnako ako na začiatku. Bol prvým chlapcom v jej živote. Vtedy bol pre ňu najúžasnejší a taký aj ostal.

Imro chytil opraty a popohнал koňa. Voz sa pohol, Zuna sa neudržala a padla so smiechom do sena. Keď sa opäť postavila, mala steblá všade. Vyberala si ich z vlasov a vytriasala spod blúzky.

„Počkaj, Zuna, ja vybehnem k tebe a pomôžem ti. Spoza šiat sa ti to samej ťažko vyberá,“ smial sa Imro.

Zuna sa len uškrnula a pustila sa zas do práce. Žartovala, len keď boli sami. Ľudia si mohli myslieť, že je nadutá alebo seba-vedomá. Pyšná. Už sa k nej donieslo, že sa nosí po dedine ako pávica. Často Imrovi závidela bezprostrednosť. Nevedela byť taká, aj keby chcela. Čosi hlboko vnútri ju zväzovalo.

Aj teraz sa zo srdca zasmial, rukávom si utrel mokré čelo a vôbec ho netrápilo, že sa na jeho žartíkoch nezabáva. Svetlú košeľu mal prepotenú z celodennej námahy. Nechcel si ju vyzliecť, lebo mal bledú pokožku a slnko by ho ľahko spálilo. Ako často v minulosti, keď sa pri práci pozabudol. Krk a plecيا mal potom červené a boľavé. Občas mu navreli aj pľuzgiere. Večer, keď sa umyl, natierala ho kyslým mliekom. Syčal, chudák, od bolesti. Ľutovala ho. Odjakživa bol pracovitý. Vedel hrdlačiť od rána do večera. Takúto bolesť za celodennú drinu si nezaslúžil.

Nič to, že sa hovorilo, vraj jeho brat je väčší krásavec.

Keby ich pozoroval niekto, kto ich nepoznal, nepovedal by, že sú bratia. Imro Halaj bol nižší, ale mocne stavaný. Plavé vlasy mal nakrátko zostrihnuté. Nedalo sa hovoriť o hrive, lebo aj keď bol mladý, boli už poredšie a nad čelom mu riadne ubudli.

Zastal a vydýchol si. Utrel si pot z tváre a poobzeral sa. Odhadoval, či sa im seno podarí zaviezť na dva, alebo tri razy. Hneď však čelil posmechu mladšieho brata.

„No čo, Imro, ešte vládzeš? Akosi sa ti nohy podlamujú.“

„Neboj sa ty o mňa. Vládzem, ale musím pomalšie, lebo Zuna nestačí odoberať.“

„Hej, ty jeden! Na mňa sa vyhováraš?“ zasmiala sa Zuna a hodila mu na hlavu plnú náruč sena. Prekvapila tým všetkých, aj samu seba. Nemala vo zvyku takto žartovať. Lenže keď boli vo štvorici, nechcela pôsobiť upäto, a tak sa zavše prinútila. Teraz to oľutovala.

Imro striasol seno, ale aj tak už bol špinavý, lebo hrubý prach sa mu nalepil na spotenú kožu.

„Zuna! Keď vyskočím k tebe, tak ti ukážem!“

„Čo jej ukážeš?“ podpichoval ďalej Matej.

„Čo? To, čo si ty už Julke ukázal. Aj je to na nej vidieť.“

Všetci sa rozosmiali a Julka sa s jojknutím chytila za veľké brucho, lebo sa jej od smiechu myklo dieťa v lone. Zuna sa smiala s nimi, ale nemala rada posmešky na túto tému. Zakaždým ju trochu pichli pri srdci.

Bolo jej to ľúto. Nikdy nepocítila, ako sa jej hýbe dieťa v tele. Ani raz nebola tehotná, a to sú už vyše päť rokov svoji. Bohvie, v kom je chyba. Snažila sa netrápiť, ale veľmi sa jej to nedarilo. Zdalo sa, že Imro sa tým nezaoberá. Jemu s ňou bolo dobre aj takto a veril, že raz dieťa príde, či sa budú trápiť, alebo nie.

Keď sa brali, všetci im predpovedali kopu krásnych detí. Ako inak by to mohlo byť? On chlap s mocným telom a plný života. Ona krv a mlieko. Kto by si bol pomyslel...

Všimla si ho hneď v prvý deň, keď sa zjavil v ich dedine. Mal to, čo jej chýbalo. Živelnosť a bezprostrednosť. Keď sa smial s kamarátmi, až jej srdce poskočilo. Ako rada by sa smiala s ním. Nebol najkrajší, akého kedy videla, ale celkom určite patril medzi najzábavnejších chlapcov, akých poznala. Aj ostatní mládenci a dievčatá vyhľadávali jeho spoločnosť, lebo kde bol Imro, tam bola zábava. Viseli mu na perách a radi reagovali na jeho nápady. On mal však od prvého stretnutia oči len pre ňu.

Nevedela, čo ho na nej tak priťahuje. Vraveli, že je krásna, ale sama si pripadala nezaujímavá a nudná. Pekne spieval, no zo všetkého najväčšmi mala rada, keď ju na zábave bez rozpakov chytil za ruku, vtiahol do kola a vykrúcal. Nikto nevedel tancovať ako jej Imro. Točili sa, drobčili spolu a ona mala zavše pocit, že to nezvládne, spadne a urobí si hanbu v celej dedine. Výskala, kričala, aby už prestal, ale on sa len smial. Zapískal, pevne ju držal a zvrátili sa ďalej.

Ved' aj Zunu vďaka kráse obletovali mládenci. Nič jej nechýbalo k dokonalosti. Kto by si bol pomyslel, že práve ona ostane jalová. Do očí jej to nikto nepovedal, ale vedela, že ľudia si to myslia. Plné prsia a široké boky boli predurčené na rodenie. Bola tmavá, Imrov protiklad. On svetlý, ona čierna. On zhovorčivý a vždy veselý, ona mĺkva a utiahnutá.

Volali ju Zuzana, teda Zuza. Ale Imro jej hovoril Zuna. Dnes jej tak vraveli už všetci. Aj jej sa to veľmi páčilo.

Odoberala seno a ukladala ho na voz tak, aby sa ho tam zmestilo čo najviac. Suché, voňavé stebľa ju príjemne pichali do bosých nôh. Schyľovalo sa k obedu. Horúci vzduch im vysušoval ústa a vyháňal pot z tela. Keby aspoň vánok povieval. Akurát dnešný deň bol jedným z tých, keď sa ani lístok na strome nepohne. Robili od rána a už cítili únavu, lebo v tej horúčave sa pomaly nedalo ani dýchať.

„Julka, nechaj to a choď do chládku,“ obrátila sa na švagrinú. „Ja za nimi dohrabem. Aj tak je už dosť naložené a budú sa musieť pobrat' do dediny.“

Julke nebolo treba dvakrát hovoriť. Aj sama cítila, že by dnes nemala preháňať s robotou. A vlastne s ničím. Bola vďačná Zune, že na ňu myslí. Bolo to dobré dievča, hoci ju tak niektorí ľudia nevnímali. Usmiala sa na ňu, utrela si do zástery spotenú tvár a položila hrable na zem.

„Choď k vode a odpočiň si,“ pridala sa Matej. „My s Imrom zavezieme seno domov, a keď sa vrátíme, privezieme aj vám obed.“

„Len nezabudni na lyžice ako minule. Aby sme sa nemuseli zas len do hrnca dívať,“ zasmiala sa Julka a pobrala sa dolu lúkou.

Sadla si na nízky breh a spustila opuchnuté nohy do chladnej vody. Rieka si tu vytvorila rameno, ktoré sa odkláňalo od hlavného toku.

Až ju striaslo, aká bola voda studená. Člappkala nohami, aby to tak necítila. Netrvalo dlho a privykla si. Zvalila sa na chrbát a vnímala seba aj všetko dookola. Belasé nebo a pomaly plávajúce baránky, ktoré sa vybrali na bezcieľnu púť. Nehybné listy stromov, ktoré sa zvyčajne chveli v jemnom vánku, vytvárali okolo nej príjemný chladivý tieň.

Zatvorila oči a ponorila sa do okolitej harmónie. Obklopilo ju žbľnkotavé tmavé ticho. Vnímala ho ako nikdy dosiaľ. Možno preto, lebo v tomto období sa často sústredila na dieťa vo svojom lone. Zachytila aj najjemnejší pohyb. Keď nehybne odpočívalo, všetkými zmyslami precíťovala život naokolo a čakala, kedy sa zas ozve.

Tráva ju štekľila po holých rukách a krku. V tých vzácných chvíľach sa naučila nemyslieť, len žiť prítomným okamihom. Toľko krásy bolo navôkol. Myšlienky jej priniesli len starosti a problémy. Uvedomila si, že šťastná je len vtedy, keď sa na chvíľu odpojí od všetkého a naplno vníma prítomnú chvíľu. Rovnako ako teraz v tomto tónistom raji so živým dieťaťom v lone.

///

Stará Halajová si už robila starosti, prečo chlapi tak dlho meškajú na obed. Na um jej prišli všetky katastrofy, ktoré sa len môžu stať v tomto kraji. Najväčšmi sa bála, že dnešná horúčava a práca na poli uškodili Julke. Teraz ju tam istotne všetci ratujú, preto ich niet. Každú chvíľu vyzerala na priedomí, či neuvidí voz alebo niekoho, kto, zalamujúc rukami, uteká dedinou, aby jej zvestoval zlú správu.

Dávno navarené jedlo čakalo na sporáku. Aj taniere a lyžice im prichystala, lebo vedela, že sa budú ponáhľať. Vždy mali naponáhlo.

Keď dovarila, využila horúcu platňu a postavila na ňu hrnčisko dažďovej vody. V nej sa jej pralo najlepšie a aj bielizeň bola biela ako sneh. Priložila zopár polienok do pece a pobrala sa nachystať všetko ostatné. Vyniesla z komory koryto a postavila ho na stupienok, aby sa nemusela priveľmi zahýnať. S pribúdajúcimi rokmi sa jej zdalo čím ďalej, tým ťažšie. Položila doň rumplu a bokom dala nový kus mydla. Odohnala kvočku s kuriatkami, čo sa jej plietli pod nohy. Nebodaj by nejaké zašliapla, keď bude zabratá do roboty.

Zas vybehla pred dom, či neuvidí chlapcov.

„A čože toľko vyzeráš, Hanka?“ zavolala na ňu suseda Beta odnaproti.

„Vyčkávam chlapov so senom. Už by tu mali byť,“ odvetila ustarane.

„Človek aby si furt robil starosti!“

„Tak veru. Nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch.“

Nečakala, čo sa bude suseda vypytovať, lebo tá z každého len starosti ťahala a potom ich hore-dolu po dedine trúsila. Neoplatilo sa s ňou púšťať do reči. Už aj Matej jej povedal, aby si dávala pred ňou pozor na jazyk.

Vrátila sa do kuchyne práve vo chvíli, keď sa z hrnca už parilo. Vyniesla ho von a naliala vodu do koryta. Bola poriadne horúca, ani ruku do nej nemohla vložiť. Vytriedila si bielu bielizeň a tú nahádzala prvú. Drevenou varechou ju postláčala pod hladinu. Keď voda trochu vychladla, pustila sa do prania. Brala jeden kus za druhým, namydľila ho a poriadne vydrhla na rumpli. Vyžmýkané hádzala do kade, s ktorou potom pôjde k rieke pláčať. Išlo jej to veľmi šikovne. Veď sa toho v živote už naprala...

Práve pranie bolo na začiatku najväčšieho hriechu jej života. Veru, bola veľmi hriešna. Vďaka tomu sa jej dostalo veľa han-

livých poznámok, úškrnov a ohovárania. Jej Mateja dlho volali pankhartom a prespančatom. Už si myslela, že sa toho nikdy nezbavia.

Utrela si vyhrnutým rukávom spotené čelo.

Celú večnosť jej to ľudia v dedine nevedeli odpustiť. Vziať ju na milosť. Zabudnúť. Čo sa len naplakala. Bála sa Matejových výčitiek aj toho, že sa za ňu bude Imro hanbiť. Zo všetkého najväčšmi sa bála, že ju jedného dňa synovia odsúdia. Tak, ako ju odsúdil celý svet. Že ju zavrhnú, ako ju zavrhli všetci ostatní. Že ostane sama ako prst. Našťastie, nikdy k tomu nedošlo.

Jedného dňa sa to všetko náhle skončilo. V ten podvečer prišiel Matej domov so zvláštnym výrazom v tvári a roztrhanou košeľou. Mal asi deväť rokov. Vilo Titko, s ktorým sa pochytil, dopadol oveľa horšie. Rozbité obočie, ústa a chýbajúci zub boli daň, ktorú musel zaplatiť za sprosté reči.

„Prečo ste sa pobili?“ opýtala sa Mateja.

„Vykrikoval na mňa, že som pankhart, a o tebe, že si pobeolica.“

Vyzliekla mu košeľu a poslala ho umyť sa. Nič mu nepovedala, lebo nevedela, čo by bolo vhodné. Nechcela ho pochváliť, veď predsa len skrvavil iného, ale v duchu bola rada. Bol prvý muž, ktorý sa jej v živote zastal. Aj keď asi nevedel, kto je pobeolica. Jednoducho vycítil, že ich Vilo nemá rád. Ako aj celá ich rodina.

Jeho otec sa k nim pribehol hádať, ale neotvorila mu. Sedeli s Matejom zavretí v kuchyni. Zašívala mu košeľu a on ju ticho pozoroval. V ten deň si jemná príchuť hrdosti našla miesto v ich dome a už ho nikdy nemala opustiť.

Starý Titko vtedy dlho hromžil na ich dvore. Búchal na dvere aj okno, snažil sa nakúkať dnu, no cez hustú záclonu nič nevidel. Od zlosti aspoň kopol do kvetináča s muškátom. Odletel asi na dva metre a v strede dvora sa rozbil.

Doprala a vytiahla červené ruky z ešte vždy dosť teplej vody. Utrela si ich do zástery. Aj by sa jej žiadalo vybehnúť von, po-

zrieť, či neuvidí chlapcov, ale nechcela sa už pred domom ukazovať. Vedela, že tam striehne na jej starosti suseda. Nemalo zmysel sa s ňou baviť.

Keď Imro s Matejom zatiahli voz na dvor, našli ju, ako strká škriekajúcu kvočku do vedra s vodou.

„Mama, čo jej nedáš pokoj?“

„Ále, už dva týždne kvoká a neznáša vajcia.“

„Hm, takto z nej akurát vyrobíš zmoka,“ povedal zdanlivo vážne Imro a žmurkol na brata.

„Božeuchovaj!“ zľakla sa a hneď úbohú sliepku pustila. Už len to by im chýbalo. Mat' zmoka v dome, práve keď sa chystá Julka čochvíľa rodiť. To prináša nešťastie.

„A čože tak neskoro idete? Už som si robila starosti.“

„Keby si nás videla prichádzať príliš skoro, nerobila by si si?“

„Ved' hej, lebo...“

Nemusela dohovoriť, aj tak všetci traja vedeli, čo by za tým lebo nasledovalo.

„Tak nám radšej prihrej jedlo, kým zhodíme v stodole seno,“ povedal Matej a viedol koníka ďalej.

Keď sa vrátili, v kuchyni ich čakali plné tanieri kapustovej polievky s údeným mäsom. Uprostred stola ležal veľký peceň čerstvého chleba. Konečne si sadli a s chuťou sa pustili do jedenia.

Zatiaľ im mama na dvore napojila koníka a prichystala do prázdneho voza jedlo pre nevesty. Keď sa vrátila do kuchyne, práve dojedali. Podľa toho, koľko ubudlo z hrnca na sporáku, videla, že si nabrali najmenej dvakrát. Vždy ju potešilo, keď im chutilo.

Na dvore ešte Matej vylial mútnu vodu z koryta a Imro jej preložil kaďu s mokrou bielizňou do vozíka, aby s ním mohla ísť k rieke pláčať. Potom sa už brali späť za robotou.

Po celej ceste musel Matej držať batoh s jedlom, lebo v prázdnom voze ním tak natriasalo, že by ho boli hádam aj stratili.

„Čo myslíš, spraceme všetko seno na dvakrát?“ zakričal dopredu na Imra.

„Skôr asi na tri.“

Pri lúke sa rozdelili. Imro vzal koňa s vozom a šiel nakladať kôpky, ktoré medzitým Zuna pohrabala. Matej sa pobral s obedom do tône k rieke, kde odpočívali ženy. Julka asi zadriemala. Ležala na tráve, prevalená na boku, a rukou si jemne pridržiavala brucho. Zuna sedela opretá o kmeň stromu a pozorovala ho, ako sa blíži.

Zuna. Tajomná Zuna. Nevyznal sa v nej. Mal pocit, že sa v nej nemôže vyznať nikto. Bola krásna, záhadná, nespútaná a taká vzdialená. S bezodnými tmavými očami a ustavične vlhkými perami. Nebola bojazlivá, skôr vzbudzovala bázeň.

Bázeň. Presne to pocítil, keď ju prvý raz uvidel. Imro poňho dobehol a ťahal ho do izby, že mu predstaví svoje dievča. Keď vstúpil, zarazený zastal pri dverách. Bola čarovná. Krajšia ako dievčatá z ich dediny, ale pre normálneho smrteľníka sa zdala nedostupná. Husté čierne vlasy sa jej vlnili až po pás a vrúbili ostré črty mäkkej tváre. Len bláznovi ako Imro mohlo zísť na um, že by mu mohla patriť. Celá a navždy. Nikto iný by sa neodvážil pripustiť si takúto myšlienku.

Odvtedy Matej vždy pocítil bázeň, keď ju videl. Nevedel, čomu ju pripísať. Najväčšmi sa bál, že so Zunou nebude Imro šťastný. Vedel, že jej budú mnohí nadbiehať a nebudú naňho brat' ohľady. Vtedy sa rozhodol brániť šťastie svojho brata tak, ako len bude vedieť. Za tie roky neraz tiekla krv. Zatiaľ čo Imro na posmešné poznámky odpovedal väčšinou žartom, Matej sa hneď rozzúril. Keď ho nahnevali, postavil sa komukoľvek. V dedine ho veľmi dobre poznali a naučili sa ho rešpektovať. Aj on sa rád zasmial, ale nedovolil, aby niekto zosmiešňoval kohokoľvek z jeho rodiny.

Zuna sa pri ňom cítila bezpečnejšie. Vedela, že si k nej nikto nič nedovolí, ak je Matej nablízku.

Teraz ho sledovala, ako sa blíži s batôžkom v ruke. Dívala sa mu priamo do tváre, ale on pohľadom bočil. Čosi zvláštne plaché bolo v tomto silnom, odvážnom chlapovi.

Keď pristúpil bližšie, usmial sa na ňu a sklonil sa k spiacej Julke. Pohladkal ju po plavých vlasoch a ona hneď otvorila oči.

„Si v poriadku?“ opýtal sa.

„Hej, len som asi zaspala.“

„Ak si unavená, zostaň tu. Zvládneme to aj bez teba.“

Zložil batôžtek s jedlom na zem a pobral sa k bratovi na lúku.

Pustil sa nakladať a po chvíli sa k nim pridala aj Zuna. Robota im utešene odbúdala a už sa aj obracali, či neuvidia Julku. Nepotrebovali jej pomoc, no najmä Matej sa znepokojoval, že sa tak dlho neukazuje.

„Chod' ju skontrolovať,“ povedal Imro, keď videl, že sa akosi pričasto obzerá k rieke.

Vtom tak silno zarachotilo, až celý svet zamrel. Zastali ako primrznutí. Búrka? Odkiaľ? Veď je jasno. Zrazu do neďalekých skál uderel ďalší blesk, ktorý už zreteľne videli. Takúto čudnú búrku ešte nezažili. Vždy sa najskôr nazberali oblaky a potom sa začalo blýskať. Teraz sa im však zdalo, že sa deje čosi nezvyčajné. Z jasnomodrej oblohy šľahali na zem mohutné blesky. Konečne si všimli, že sa z každej strany zbiehajú tmavé mračná. Všetko sa to dialo akosi príliš rýchlo.

„Končíme!“ zavelil Imro. „Ty sa utekaj postarať o Julku. Odveď ju domov. Aj my so Zunou sa vrátíme.“

Matejovi nebolo treba dvakrát hovoriť. Zapichol vidly do seňa a rozbehol sa po lúke k Julke. Zuna za ním zamyslene hľadela. Bolo milé vidieť, ako sa o ňu strachuje. Vedela však, že keby bola na jej mieste, Imro by bol rovnako obetavý ako brat.

Julka už stála, čakala naňho a neveriacky pozorovala oblohu. Ešte pred chvíľou by nikto nepovedal, že budú musieť utekať pred búrkou.

„Pod', ideme domov,“ povedal a chytil ju za ruku. Mal chuť ju

ťahat', ale vedel, že sa bude musieť prispôbiť jej tempu. Bývali na samote, kúsok za dedinou. Z tejto lúky to však mali domov bližšie ako Imro so Zunou, ktorí žili v dedine u mamy.

Julka sa nevládala ponáhľať. Kráčala klátivo, nemotorne. Vždy bola vrtká a šikovná do tanca aj do roboty. Už len vydržať zopár dní a všetko bude ako predtým.

Matej mal chuť vziať ju do náručia a vykročiť rýchlejšie. Báł sa však, že pre jej veľké brucho nedovídi pod nohy. Ak by niekde zakopol a spadol, nikdy by si to neodpustil.

Medzitým sa zodvihol prudký vietor a začalo pršať. Po pár desiatkach metrov sa dážď zmenil na lejak. Z oblohy sa liali prúdy vody a obaja boli v sekunde premočení do poslednej nitky. Voda z lúk a polí sa zlievala na cestičku a o chvíľu sa brodili v potoku mútnej vody. Zmocnila sa ich hrôza. Julka sa bála o dieťa. Tak sľubne to dosiaľ vyzeralo. A tak veľmi verila, že všetko dobre dopadne. Prečo len neostala dnes doma...

V Matejovi sa miesil hnev a obavy. Ak by bol sám, postavil by sa aj najväčšej búrke. Lenže teraz ho nebesá zastihli nepripraveného. Vo chvíli najväčšej slabosti. Má pri sebe všetko, na čom mu najväčšmi záleží. Svoju ženu trasúcu sa o dieťa a svoje dieťa načisto odkázané na vydesenú ženu. Jediné, čo môže teraz robiť, je podopierať Julku pri nemotornom úteku do bezpečia. Pripadal si zbytočný ako piate koleso na voze. Stihnú to?

Vtom neďaleko vrazil do zeme mohutný blesk a ohlušujúci rachot ich odhodil nabok. Usiloval sa ju chrániť, ale nohy sa mu v blatnej riave pošmykli a pritlačil ju celou váhou tela. V jej výkriku, čo zanikol v búrke, sa niesla prenikavá bolesť zranených útrobov.

„Julka, čo je? Ublížil som ti?“

Neodpovedala, no tvár jej nabrala sivastý odtieň. Zhlboka, namáhavo dýchala a celou bytosťou sa snažila sústrediť na dieťa. Nezacítila však žiadny pohyb.

„Pod', nech sme čo najskôr doma.“

Podal jej mocnú ruku, zachytila ju a pomaly sa pokúšala

vstať. Mokrú šaty ju ťažili a bolo jej zima. Celé vnútro sa jej chvelo, ale nechcela dať na seba nič poznať. Videla na Matejovi strach a bezmocnosť, ktoré mu neboli vlastné. Chytila sa ho najpevnejšie, ako vládala, a opäť spolu vykročili.

Cestička, ktorá sa medzitým zmenila na potok, bola čím ďalej, tým nebezpečnejšia. Voda im siahala až po kolená a prúd silnel. Ak to pôjde takto ďalej, o chvíľu jej môže podraziť už beztak slabé nohy. Krok striedal krok čoraz pomalšie. Nevideli, kam stúpajú, a občas sa im zvrtila noha na kameni zliatom bahnom. Vtom Julka pocítila, ako jej niečo teplé steká po stehnách. Zastala.

Stačilo sa jej pozrieť do tváre a Matej pochopil, že sa stalo niečo vážne. Skrčil sa k nej a čakal, čo povie.

„Matej, voda mi odišla,“ povedala preľaknuto a chytila sa za brucho.

Konečne sa spamätal. Zohol sa, vzal ju do náručia a vykročil. Teraz sa cítil užitočný. Chvela sa mu na hrudi, nevedno, či zimou, alebo strachom. Prúd sa mu opieral do lýtok. Napriek tomu kráčať pevne, len sem-tam stúpil na vratký kameň, čo ho zneistil.

Keď sa dostali domov, besnenie živlov naokolo ešte stále silnelo. Takú pohromu jakživ nevideli. Na konci už Matej bojoval s potokom, ktorý mu siahal až do polovice stehien. Ešte šťastie, že dom stál na miernom vršku. Inak by ich zatopilo. Na prahu domu zložil Julku na zem a obzrel sa, ako to tam vyzerá. Nič však nevidel. Závoje vody lejúcej sa z nebies zakrývali kruté divadlo.

2

Konečne boli pod strechou. Julka sa triasla od zimy, tvár mala bledú a v očiach sa jej zračil neskrývaný strach. Chvíľu stáli obaja uprostred bezpečia domu a snažili sa spamätať. Na dláž-